

ZINGENDE BOOMKREKELS: MEDITERRANE SFEREN IN HET NEDERLANDSE RIVIERENGEBIED

Rob Felix & Hein van Kleef

De laatste decennia is de Nederlandse sprinkhanenfauna drastisch veranderd. Diverse soorten zijn gestaag achteruitgegaan tot aan verdwijning toe. Tegelijkertijd hebben allerlei zuidelijke soorten zich in ons land gevestigd en breiden zich uit. De sierlijke Sikkelsprinkhaan *Phaneroptera falcata*, die sinds enkele jaren vrij algemeen in Noord-Brabant en Limburg te vinden is, is hiervan een aansprekend voorbeeld.

De Boomkrekel *Oecanthus pellucens*, een teer, lichtbruin, Mediterraan krekelkje, behoort op grond van zijn verspreiding in Duitsland ook tot de kandidaten voor de Nederlandse fauna. Bij onze oosterburen kwam de soort oorspronkelijk alleen lokaal voor in het dal van de zuidelijke Bovenrijn. Sinds de jaren '90 zijn Boomkrekels in snel tempo in noordelijke richting via het Rijnland opgerukt (Sander 1995). Het lag dan ook voor de hand dat ze ook een keer de Nederlandse grens zouden bereiken (Kleukers 2002). In de zomer van 2004 bleek dat ze het gehaald hebben: een nachtelijke picknick op een Nijmeegse Waal-strandje werd aangenaam begeleid door de Mediterraan getinte, heldere zang van één van de eerste echte Nederlandse boomkrekels. Nader onderzoek leerde dat de soort aanwezig is langs de hele oeverlengte van de Waal tussen Nijmegen en de Duitse grens, een traject van ruim 20 km.

De Nijmeegse Boomkrekels zijn niet helemaal de eerste van Nederland. Sinds 1995 zijn er verspreid in het land enkele waarnemingen gedaan in steden. Die dieren zijn daar echter hoogstwaarschijnlijk niet op eigen kracht versleut geraakt, maar meegelift met autoverkeer uit zuidelijke streken (Kleukers 2002). Met de Nijmeegse dieren heeft Nederland zijn eerste wilde Boomkrekels.

De biotoop langs de Waal beperkt zich tot lage en middelhoge kruidenvegetaties in de aanspoelselzone op oeverwallen en tegen de voet van de zomer- of winterdijk. Boomkrekels

De Boomkrekel heeft de oevers van de Waal bij Nijmegen ontdekt

foto: Paul van Hoof

zetten eieren af in het merg van de hier aanwezige één- en tweejarige kruiden. Na overwintering van de eieren sluipen de nimfen in de vroege zomer uit. De Boomkrekel is een zeer warmte-minnende soort die voor een succesvolle ontwikkeling van eieren en nimfen voldoende warmte nodig heeft. In Zuid-Europa zijn geschikte omstandigheden vrijwel overal aanwezig: in kalkgraslanden, ruderaal terreinen, wegbermen, rivieroeveren en wijngaarden. In noordelijker streken voldoen alleen de

meest warme plekken hieraan, zoals op het zuiden geëxponeerde hellingen of rivierdalen. De recente uitbreiding in Nordrhein-Westfalen tot in Nederland is onlosmakelijk verbonden met de opeenvolging van warme zomers in het laatste decennium. Toekomstige klimatologische ontwikkelingen zullen bepalen of deze soort zich in Nederland kan handhaven. Mogelijk dat enkele koele zomers op rij de vestiging van deze nieuwkomer weer de das om zal doen.

Literatuur

- KLEUKERS R.M.J.C. 2002. Nieuwe waarnemingen aan sprinkhanen en krekels in Nederland (Orthoptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 17: 87-102.
SANDER U. 1995. Neue Erkenntnisse über Verbreitung und Bestandssituation des Weinhähchens *Oecanthus pellucens* (Scopoli, 1763) (Gryllidae, Oecanthinae) im nördlichen Rheinland-Pfalz und in Nordrhein-Westfalen. Articulata 10: 73-88.

Dit schrijven is een bewerking van een artikel in Nederlandse Faunistische Mededelingen 21 (2004): FELIX, R.P.W.H. & H.H. VAN KLEEF 2004. Boomkrekels *Oecanthus pellucens* bij Lobith het land binnen (Orthoptera: Gryllidae).

R.P.W.H. Felix
Bureau Natuurbalans - Limes Divergens BV
Postbus 31070
6503 CB Nijmegen
e-mail: felix@natuurbalans.nl

H.H. van Kleef
Stichting Bargerveen
Radboud Universiteit Nijmegen, Afdeling Dierecologie
Postbus 9010
6500 GL Nijmegen
e-mail: hvkleef@sci.kun.nl